

Barnbokslut 2023

Grundskolenämnden

2024-01-09

Innehåll

1	Barnbokslut 2023	3
1.1	Inledning	3
1.2	Utveckla metoder för barns delaktighet	5
1.3	Identifiera hur den egna verksamheten påverkar barns rättigheter utifrån barns olika livsvillkor	7
1.4	Identifiera och använda metoder för barns delaktighet som är anpassade utifrån olika förutsättningar	9
1.5	Säkerställa samverkan kring barnrätt	10
1.6	Säkerställa insatser för placerade barns rätt till utbildning	11
1.7	Höja valdeltagandet till ungdomsfullmäktige	12
2	Sammanfattning	13

1 Barnbokslut 2023

1.1 Inledning

Barnkonventionen är sedan 2020 lag i Sverige. Inför utformningen av skollagen 2010:800 tog lagstiftarna hänsyn till barnkonventionen och den har därmed en hög följsamhet till barnkonventionen. Av förarbetena framgår att flera bestämmelser i skollagen infördes med grund i barnkonventionen, bland annat de kring barnets rätt att uttrycka sina åsikter och att barnets bästa ska vara utgångspunkt för all verksamhet. Barnkonventionen består av 54 artiklar som alla tillsammans utgör en helhet, med fyra grundprinciper som resterande artiklar ska läsas utifrån.

I Göteborgs Stad finns 144 grundskolor. Grundskoleförvaltningen har, förutom grundskolorna, även ansvar för anpassade grundskolor, fritidshem och förskoleklasser. Knappt 60 000 elever får sin dagliga undervisning i grundskolan och den anpassade grundskolan i Göteborg. Eleverna är barn och de påverkas direkt eller indirekt av allt som görs inom ramen för förvaltningens verksamhet; från klassrummet, korridoren och skolgården, till det arbete som utförs på förvaltningen och i nämnden. Det innebär att allt arbete som görs inom ramen för grundskoleförvaltningens ansvarsområde kan sägas ha bäring på barnkonventionen och därför skulle kunna rymmas inom ramen för detta bokslut. Det görs dessutom en rad andra uppföljningar som redovisas till grundskolenämnden. Barnbokslutet syftar därför till att smalare följa upp och redogöra för det som inte får en lika självklar plats i de andra redovisningarna. Barnbokslutet ska ha ett självklart barnrättsperspektiv med barnet i centrum. Det betyder att det som följs upp är det som påverkar barns situation direkt eller indirekt, kopplat till dem som barn och därmed rättighetsbärare och inte endast som elever.

Barnkonventionen bygger på en barnsyn som innebär att varje barn erkänns, respekteras och skyddas som rättighetsbärare. Varje barn har en individuell personlighet, egna behov, intressen och en personlig integritet. Alla vuxna som möter barn i skolan bör bemöta barnet som kompetent och det går inte att komma ifrån att barnets rättigheter till stor del uppfylls eller inte uppfylls i relationen till de vuxna i skolan och deras förhållningssätt och agerande.

Grundskoleförvaltningen har utifrån sitt uppdrag goda förutsättningar för att arbeta utifrån barnkonventionens artiklar. I detta bokslut har vi valt ut några axplock av det som grundskoleförvaltningen arbetar med utifrån Göteborgs stads barnrättsplan. Urvalet består av exempel från såväl nämnd, central förvaltning som skolor, men med särskilt fokus på resultat och strukturer för att främja barns rättigheter. Målet är att barnbokslutet ska utgöra ett underlag för kommande års barnrättsarbete. Förbättringsområden identifieras således också

utifrån det arbete som har genomförts under året samt vilka resultat av arbetet som kan identifieras.

Det ekonomiska läget har präglat arbetet under året. För att skolorna ska få en ekonomi i balans görs flera olika åtgärder. Vilka förändringar skolorna behövt och behöver göra är olika för olika skolor. Till exempel behöver vissa skolor se till att de inte har fler tillfälligt anställda än vad de har råd med. Förvaltningen centrala avdelningar har också infört ett anställningsstopp samt pausat vissa utvecklingsprojekt. Ekonomi i balans över tid bidrar till goda planeringsförutsättningar, kontinuitet, stabilitet och därmed förutsättningar för bättre elevresultat och god arbetsmiljö för elever och medarbetare. Kraftiga inbromsningar för att säkra ekonomi i balans kan å andra sidan ha en negativ inverkan på samma faktorer.

1.2 Utveckla metoder för barns delaktighet

Grundskoleförvaltningen arbetar med en rad insatser för att öka barns möjligheter till delaktighet inom ramen för förvaltningens olika ansvarsområden. Nedan följer exempel på förflyttningar som gjorts inom området.

En viktig del i grundskoleförvaltningens arbete för att möjliggöra barns delaktighet är *Riktlinjen för delaktighet och inflytande för elever och vårdnadshavare*. Syftet med riktlinjen är att grundskoleförvaltningen ska:

- arbeta för att elevers delaktighet och inflytande ska öka
- skapa likvärdighet och samsyn kring arbetet med delaktighet och inflytande med elever och vårdnadshavare
- utveckla stöd och verktyg i arbetet med delaktighet och inflytande.

Grundskolenämnden och ungdomsfullmäktige träffas årligen för ett dialogmöte. Under 2023 har förvaltningen fokuserat på att möjliggöra en god återkoppling från nämnd efter genomförd dialog, ett viktigt led i att bygga tillit.

Grundskoleförvaltningen har under 2023 fortsatt utvecklingen av skolornas arbete med elevråd genom spridning av stödmaterial, genom fortbildningsinsats för elevrådsansvariga vuxna och genom nätverksträffar där medarbetare med ansvar för elevrådet på sin skola, träffas, lär, utvecklas och delar erfarenheter.

Ett arbete har påbörjats kring formerna för hur information till och hur dialog med elever och vårdnadshavare bör genomföras vid skolenhetsförändringar. I arbetet lyfts återkommande frågan om hur grundskoleförvaltningen kan kompensera för eventuella negativa konsekvenser för elever vid genomförda förändringar.

Under 2023 har även en pilot påbörjats där ett antal skolors lokala inflytandeforum; elevråd och föräldraråd, använts av förvaltningen för frågor där huvudmannen behöver perspektiv från elever och föräldrar. Dialoger med vårdnadshavare om införandet av ny lärplattform samt dialoger med elevråd i årskurserna 4–6 med fokus på hur de upplever övergången till mellanstadiet, genomfördes i slutet av året. Det senare är en del i huvudmannens systematiska kvalitetsarbete och underlag till årets kvalitetsanalys där fördjupningsfrågan handlar om varför eleverna tappar i resultat mellan årskurs 3 och 6.

Det har även gjorts flera insatser för att lyssna in barns och ungas åsikter om kulturskolans verksamhet. En enkät om önskat utbud och tillgänglighet besvarades under stadens jubileumsdagar av 400 barn och unga i åldrarna 6-19 år. Innan sommaren skickades det även ut en enkät till alla barn och unga som är deltagare i kulturskolans långa kurser där de fick svara på frågor om verksamheten, delaktighet och trygghet. Det har även gjorts intervjuer med olika målgrupper, bland annat med tonåringar i nordost. Arbetet med enkäter

och intervjuer är tänkt att ske varje år för att tillsammans med statistik skapa bättre förutsättningar för analys, välgrundade beslut, genomförande och uppföljning av insatser för utveckling av verksamheten.

Tillsammans med stadsfastighetsförvaltningen antog grundskoleförvaltningen under året en gemensam anvisning för att säkerställa att tjänstepersoner hämtar in elevers perspektiv när staden bygger och utvecklar skolmiljöer. Yrkesgrupper som påverkas av anvisningen har fått en introduktion till vad de nya arbetsätten innebär och förvaltningarna planerar tillsammans för en utbildning för att stärka kompetensen att jobba med barns delaktighet inom ramen för byggprocessen.

1.3 Identifiera hur den egna verksamheten påverkar barns rättigheter utifrån barns olika livsvillkor

Inom ramen för grundskoleförvaltningens arbete är en viktig del att identifiera vilka elever som är i behov av särskilt stöd utifrån barns olika livsvillkor. Stadenövergripande utbildningar om att utveckla arbetet med särskilt stöd har genomförts. Genom att få bättre kvalitet på alla delar i processen så finns barnperspektivet med, samt ökar rättssäkerheten och därigenom barnets rätt.

Den centrala elevhälsan arbetar genom övergripande team i utbildningsområdena med att stötta skolorna i arbetet med processer kopplade till särskilt stöd. Målet är ökad likvärdighet och kvalitet i varje del i processen. Genom professionsutveckling har skolornas dokumentation och utredningar förbättrats.

Grundskoleförvaltningen har genom ett fokuserat utvecklingsarbete skärpt skolpliktsbevakningen så att risken minskar att barn inte får sin skolplikt tillgodosedd. Det systematiska arbetet har förbättrats centralt. Utvecklingsarbetet kommer fortsätta under 2024, då med särskilt fokus på den lokala skolpliktsbevakningen samt möjligheten att få en samlad överblick och korrekt statistik.

Under flera år har arbete pågått med att implementera ett gemensamt digitalt bildstöd för alla elever. Programmet finansieras centralt och syftet är ökad delaktighet, på likvärdiga villkor. Genom att alla skolor har tillgång till bildstöd kan alla elever få stöd i kommunikation, både att ta in och bearbeta information, men också som ett kommunikationshjälpmedel med syftet att öka elevers delaktighet i undervisning, utredningar och utvärderingar av åtgärdsprogram.

I grundskolenämndens verksamhetsplan 2023 fick förvaltningen i uppdrag att rikta insatser till skolor i socioekonomiskt utsatta områden. Under året har därför stödfunktionernas arbete mer tydligt fokuserat på stöd till skolor i dessa områden. För att förvaltningen bättre ska kunna se och förstå vilka insatser som är viktiga för att kunna förbättra en skolas måluppfyllelse har ett pilotprojekt startats. Projektet ska pågå under tre år och riktar sig mot två skolor i nordost.

En bra registrering av elevers frånvaro är en förutsättning för ett systematiskt kvalitetsarbete som syftar till att främja närvaro och förebygga samt åtgärda frånvaro såväl på skol- som kommunnivå. Under året har arbete skett för att öka graden av frånvaroregistrering på skolorna. Arbetet har fokuserat på att skapa förutsättningar genom utbildningar, stöd till enheter som har behov, samt uppföljning av registrering. Frånvarostatistik möjliggör tidig upptäckt av återkommande ströfrånvaro. Ströfrånvaro är en stark riskfaktor för att utveckla sammanhängande och bestående frånvaro. Under 2024 kommer utvecklingsarbete fortsätta bland annat med att förtydliga förväntningarna på

skolornas ansvar när det kommer till regelbunden uppföljning av frånvaro, samt vilket stöd skolledare behöver för att kunna driva ett aktivt närvaroarbete.

På uppdrag av grundskolenämnden har ett arbete initierats kring elever som gått ur årskurs nio utan fullständiga betyg och som eventuellt skulle kunna nå gymnasiebehörighet tack vare extra skolår efter årskurs nio. En del av arbetet är att undersöka hur grundskoleförvaltningen kan möta denna elevgrupp på ett annat sätt än idag. Grundskoleförvaltningen undersöker vilka elevbehov som finns och som kan motivera en utveckling av olika arrangemang för att elever ska kunna avsluta grundskolan enligt kap. 7 §15 skollagen. Arbetet är tänkt att utnyttjas i olika varianter som elever kan använda för att möjliggöra en behörighet att söka ett nationellt program på gymnasiet. Inom ramen för arbetet har elevintervjuer genomförts för att inhämta kunskap från elever kring deras upplevelser.

Under året har det gjorts flera satsningar för att bredda deltagandet i kulturskolan, bland annat genom att utveckla olika verksamhetsformer. Förutom långa kurser erbjuds även korta kurser, öppen verksamhet och verksamhet i samverkan med skolverksamheten.

I områden med socioekonomiska utmaningar har kulturskolan ökat antalet avgiftsfria aktiviteter på loven. Det har främst handlat om öppen verksamhet, utan krav på föransökan, för att sänka trösklarna för deltagande. Ett projekt har påbörjats för att kartlägga den här formen av verksamhet för att identifiera hinder och framgångsfaktorer för deltagande.

Sedan några år tillbaka har kulturskolan ett resursteam som består av pedagoger med specialpedagogisk kompetens. Deras arbete har under året resulterat i att fler barn, unga och familjer har haft kontakt med en kulturskolelots för att få hjälp med att hitta en passande aktivitet. Omfattningen av resursteamets arbete med handledning av kollegor för att öka kunskapen kring tillgänglighetsfrågor och bemötande när det gäller barn och unga med en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF) eller andra funktionsnedsättningar har också utökats under året. Resursteamet har även påbörjat ett arbete med att NPF-säkra kulturskolans verksamhet.

1.4 Identifiera och använda metoder för barns delaktighet som är anpassade utifrån olika förutsättningar

Den centrala elevhälsan arbetar med att stötta skolorna kring elevhälsans roll i skolans systematiska kvalitetsarbete. Den centrala elevhälsan har genom kuratorerna utbildat all personal kring arbete med barnkonventionen i praktiken.

Inom ramen för uppdraget att förrätta val till ungdomsfullmäktige har valinformation tillgängliggjorts med bildstöd. I samverkan med föreningen Passalen, demokrati- och medborgarservice, socialförvaltning nordost samt stadsledningskontoret genomfördes ett valkonvent riktat till anpassad grundskola. Lärarhandledning har även skapats specifikt för denna skolform.

Vidare har en förstudie genomförts, där grundskoleförvaltningen varit delaktig. Förstudien tittar på möjligheten för staden att möjliggöra ökad demokratisk delaktighet för målgruppen elever i anpassad grundskola genom metoden Inflytandécafé.

Grundskoleförvaltningen har sökt och fått tillstånd hos Skolinspektionen för att bedriva distansundervisning som särskilt stöd. Avsikten med ett sådant tillstånd är att kunna nå fler elever med problematisk skolfrånvaro. Målgruppen för att kunna erhålla distansundervisning som särskilt stöd anges i skollagen. Godkännandet avser inte någon särskild elevkategori inom denna målgrupp. Nu startar ett planeringsarbete för att ta fram regler för ansökan, mottagande, framtagande av elevpeng och praktisk planering för att kunna genomföra undervisningen.

Grundskoleförvaltningen arbetar utifrån *Riktlinjen för tillgängliga lärmiljöer* för att säkerställa att skolor har kompetens, arbetsätt och utformning för att kunna möta alla elever. Ett vetenskapligt stöd från Göteborgs Universitet har kopplats till förvaltningen i syfte att öka kompetensen kring inkluderande och tillgänglig verksamhet generellt samt förståelse för de utmaningar som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter specifikt. Kompetensutveckling kring psykosocial, pedagogisk/didaktisk samt fysisk lärmiljö har skett på alla nivåer i styr- och stödkedjan genom olika professioners nätverk (fritidshem, förstelärare, förskoleklass, elevhälsans olika professioner) genom lärar- och rektorsakademierna samt för medarbetare i kulturskola, lokalvård, måltid, vaktmästeri. Fokus har varit på de kompetenser som arbetar närmast eleverna, men samarbete med fastighetsenheten har också initierats utifrån att bredda den fysiska delaktigheten för fler elever. Under 2024 kommer en utvärdering göras av de insatser som genomförts kopplade till riktlinjen.

1.5 Säkerställa samverkan kring barnrätt

Skola som arena är ett arbetssätt att formalisera samverkan runt aktiviteter som händer på skolan efter skoltid. Arbetssättet baseras på att samverka i syfte att stärka friskfaktorer runt och hos eleverna genom aktiviteter i skolans lokaler. Det finns fler utmaningar med arbetet framåt, för att arbetet ska ge största möjliga effekt för barn och unga som bor i området runt skolan behöver alla känna ägandeskap och ta ansvar. Under 2023 har det funnits sämre ekonomiska förutsättningar för flera av samverkansparterna, vilket påverkar arbetet med Skola som arena. Det har under året uppmärksammats att alla parter backar i samverkansinsatser, går tillbaka till vad som är ens egna ansvar och uppdrag och inte är lika benägen att bidra till det gemensamma mellanrummet som alltid uppstår mellan förvaltningar och andra aktörers verksamheter.

Grundskoleförvaltningens barnrättsgrupp har under året tagit fram en anvisning för att göra bedömningar av barns bästa. Materialet ska stödja tjänstepersoner att se hela barnet utifrån barnets situation och syftar till att skapa strukturer för att säkerställa att barns rättigheter tas i beaktande när beslut ska tas på förvaltningsnivå. Ytterligare har under hösten 2023 ett arbete med att uppdatera mallen för tjänsteutlåtanden (nämndens beslutsunderlag) initierats genom barnrättsgruppen. Syftet med uppdateringen är att i tjänsteutlåtanden synliggöra olika skrivningar som syftar till att tjänstemän i högre grad ska synliggöra barn, beskriva konsekvenser för barn eller grupper av barn och göra bedömningar av barns bästa. Förslaget på uppdaterad mall har nu antagits och finns tillgänglig i tjänsteutlåtandemallerna.

1.6 Säkerställa insatser för placerade barns rätt till utbildning

Skolfam är en skolsatsning för barn som bor i familjehem. Under 2022 utökade grundskoleförvaltningen på uppdrag av grundskolenämnden verksamheten för att kunna möta den kö som fanns. Målgruppen för Skolfams insatser är familjehemsplacerade elever i grundskolan. Elever med annan placeringsform som jourhem och HVB/SiS ingår inte i målgruppen. Inte heller familjehemsplacerade elever i anpassad grundskola ingår i målgruppen för Skolfam. Att inkludera familjehemsplacerade elever i anpassad grundskola i Skolfam är under utredning och ett pågående arbete som troligtvis presenteras under 2024.

För elever med placering på SiS pågår idag ett samarbete gällande skoluppföljning mellan socialförvaltningarna och grundskoleförvaltningen, men för den större gruppen elever som har placering på HVB finns idag inget samarbete. Grundskoleförvaltningen följer inte dessa elevers skolgång. För att komma till rätta med detta upprättades en arbetsgrupp strax före jul.

1.7 Höja valdeltagandet till ungdomsfullmäktige

Grundskoleförvaltningen levererar information och inspiration till skolorna så att de ska kunna arbeta med valet lokalt. Detta sker bland annat genom utskick av information och material till kontaktpersoner, erfarenhetsutbyten och digitala klassrumsbesök där skolor får veta mer om ungdomsfullmäktige.

Kring valet till ungdomsfullmäktige samverkar grundskoleförvaltningen med övriga förvaltningar i staden som möter målgruppen och samverkan har under året utvecklats och fler förvaltningar arbetar nu aktivt med att bidra till ett ökat valdeltagande. Alla röstberättigade barn har också fått information om att de kan kandidera och rösta i årets val hemskickat.

Det har varit en nedåtgående trend i valdeltagandet, som ändrades 2022 då resultatet vände och fler röstade. Årets valdeltagande är tillbaka på samma låga nivå som första året då grundskoleförvaltningen tog över förrättandet av valet. Det ansträngda ekonomiska läget på flertalet skolor är en av flera förklaringar till resultatet. Grundskoleförvaltningen ser att uppsökande arbete på skolorna, att vara på plats och stötta medarbetare och elever i arbetet, ger ett högre valdeltagande

Det finns stora skillnader inom och mellan stadsområden och i kontaktpersonernas mandat att arbeta med valet på skolan.

2 Sammanfattning

Även 2024 ser ut att bli ett tufft ekonomiskt år. Risker för negativa konsekvenser för grupper av barn och enskilda barn gällande trygghet och studiero, undervisningens kvalitet och särskilt stöd är fortsatt stora. Utifrån analys av skolområdenas åtgärdsplaner för ekonomi i balans kan förvaltningen se risker för negativa konsekvenser under pågående åtgärdsarbete, bland annat gällande elevstöd för elever i behov av extra anpassningar och särskilt stöd. I tider när budget i balans blir det överordnade målet är det extra viktigt att synliggöra vilka konsekvenser det får för eleverna i skolorna.

Grundskoleförvaltningen har under 2023 arbetat med många insatser i syfte att stärka barns rättigheter. I vissa fall är det existerande insatser som har utökats eller ändrats utifrån behov, i andra fall är det nya insatser som har påbörjats under året. I förra årets barnbokslut konstaterades det att grundskoleförvaltningen nu är i ett läge att på ett mer systematiskt sätt följa upp förvaltningens arbete utifrån ett barnrättsperspektiv. Utifrån årets bokslut framgår det att barnrättsarbetet i förvaltningen tar steg framåt på många håll, framför allt när det handlar om barns delaktighet. Där har stora kliv tagits under året där barn har varit delaktiga i processer och bidragit med sin kunskap och sina erfarenheter av sin skolgång.

Stödmaterialet som nu håller på att lanseras kring bedömningar av barns bästa förväntas bidra till en större transparens i förvaltningens beslutsunderlag och ett synliggörande av barn och konsekvenserna för dem. I tjänstepersonernas arbete att skriva fram bedömningar av barns bästa kommer barn i än högre utsträckning behöva höras. En utmaning i arbetet är att se till att materialet blir så tillgängligt som möjligt inom förvaltningen så att det kan utgöra ett stöd vid beslut som tas på nämnd- och förvaltningsnivå.

Under året har ett digert arbete gjorts för att höja valresultatet i ungdomsfullmäktige som inte har gett de effekter som förväntades. Det finns flera aspekter som tros påverka resultatet, så som det ekonomiska läget som inneburit en försvårad arbetssituation på många skolor. Men vidare behöver staden också få mer kunskap om hur forumet ungdomsfullmäktige och dess arbetsformer påverkar barn och ungas engagemang och deltagande i valet. Valdeltagande gick ned från förra året och arbetet pågår just nu för att ta reda på vad som behöver göras nästa år för att stärka detta viktiga forum för ungt inflytande i Göteborg.

Alla barn med skolplikt har en ovillkorlig rätt att få tillgång till utbildning. Även andra barn, som inte har skolplikt har under vissa förutsättningar rätt till utbildning. Ansvar för att rättigheten ska kunna förverkligas är delat mellan huvudman, hemkommun och vårdnadshavare, enligt skollagen. Rätten till utbildning återfinns också i FN:s konvention om barnets rättigheter. Göteborgs Stad, genom grundskolenämnden, har alltså i detta avseende ansvar för att rätten

till utbildning säkerställs både i egenskap av huvudman (för de egna kommunala skolorna) och i egenskap av hemkommun (för alla barn som är folkbokförda i Göteborg). Att elevens rätt till utbildning säkerställs genom närvaro i skolan är en central utgångspunkt när en bedömning om barnets bästa ska göras. Därför är det angeläget att fortsätta titta på omständigheterna kring rättigheten och hur den kan och bör säkerställas på ett mer systematiskt och tydligare sätt.

Inom grundskoleförvaltningen pågår flera processer som syftar till att öka elevers närvaro. Det har konstaterats att detta arbete måste fördjupas och fortsätta för att kunna leda till systematisk och praktisk hjälp för de skolor som inte når önskat resultat i form av ökad närvaro hos elever på kommunala och fristående skolor. Grundskoleförvaltningen bör definiera ansvar och roller i egenskap av både huvudman och hemkommun.